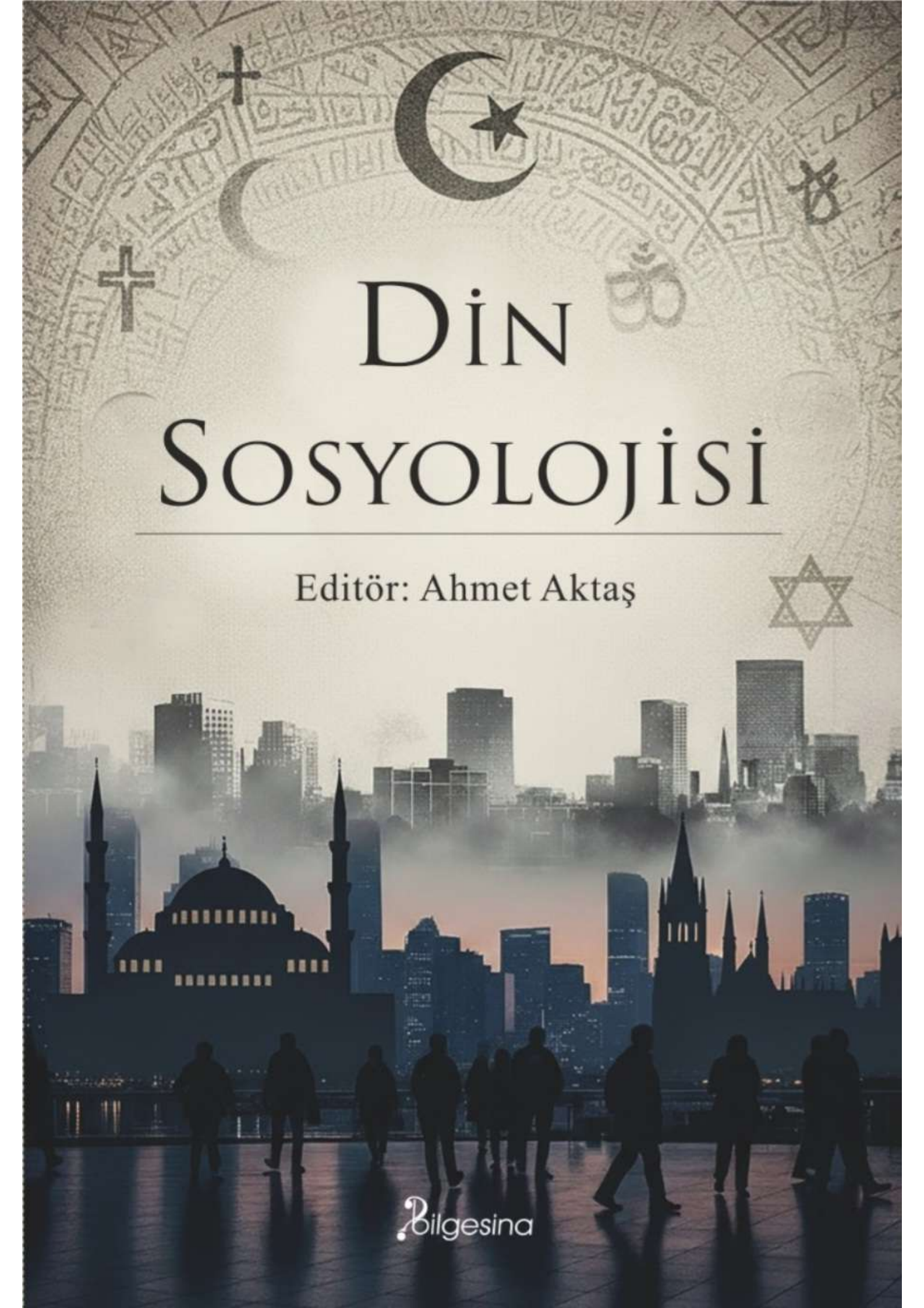

DİN SOSYOLOJİSİ

Editör: Ahmet Aktaş

Bilgesina

Bilgesina Yayınevi

Bilgesina Akademi-Sosyoloji
Din Sosyolojisi

Editör
Ahmet Aktaş

Kapak Tasarımı
Mehmet Oral

ISBN: 978-625-5820-20-4

1. Baskı: Ankara, Eylül 2025

©Bilgesina Yayınevi

Sertifika No: 51563

Adres: Yavuz Selim Mah. 12. Cadde Pasaj Eryaman No: 9

İç Kapı No: 5 Etimesgut / Ankara

www.bilgesinayayinevi.com.

bilgesinayayinevi@gmail.com

[Instagram/bilgesinayayinevi](https://www.instagram.com/bilgesinayayinevi)

[Facebook/Bilgesina yayinevi](https://www.facebook.com/Bilgesina.yayinevi)

[Tweeter/Bilge_sina](https://www.tweeter.com/Bilge_sina)

Baskı: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.

Sertifika No: 47479

Yenimahalle / Ankara

©Bütün yayın hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Kitapta yer alan bilgi ve görüşler sadece sorumlu bölüm yazarlarının görüşlerini ifade etmektedir. Kaynaklara yapılan atıflar ile referanslarının ve bibliyografyasının doğruluğu yazarların sorumluluğundadır.

Din Sosyolojisi

Ed. Ahmet AKTAŞ

Editör: Doç. Dr. Ahmet Aktaş

Yazarlar

Prof. Dr. Hayri Erten, *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi*

Doç. Dr. Abdussamet Kaya, *Dicle Üniversitesi*

Doç. Dr. Ahmet Aktaş, *Siirt Üniversitesi*

Doç. Dr. Esra Aslan Turan, *Dicle Üniversitesi*

Doç. Dr. Mehmet Tayanç, *Siirt Üniversitesi*

Doç. Dr. Mesut Düzce, *Van Yüziüncü Yıl Üniversitesi*

Doç. Dr. Ramazan Akkır, *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi*

Doç. Dr. Talip Demir, *Şırnak Üniversitesi*

Doç. Dr. Yılmaz Ceylan, *Muş Alparslan Üniversitesi*

Dr. Öğr. Üyesi Harun Tunç, *Amasya Üniversitesi*

Dr. Öğr. Üyesi İkrâm Filiz, *Muş Alparslan Üniversitesi*

Dr. Öğr. Üyesi Nuran Kızmaz Öztürk, *Bayburt Üniversitesi*

Dr. Şahin Gönül, *Milli Eğitim Bakanlığı*

Arş. Gör. Zeynep Kübra Kılıç, *Siirt Üniversitesi*

İÇİNDEKİLER

SOSYOLOJİ İLE DİN SOSYOLOJİSİNİN DOĞUŞU VE KURAMSAL GELİŞİMİ

Doç. Dr. Ahmet Aktaş-Doç. Dr. Mehmet Tayanç

1. Sosyolojinin Doğuşunda Etkili Olan Süreçler.....	13
1.1. Bilginin ve Toplumsal Zihniyetin Evrimi: Aydınlanma Çağı.....	13
1.2. Üretim, Kentleşme ve Sosyal Yapının Dönüşümü: Sanayi Devrimi.....	16
1.3. Modern Devlet ve Toplumun Yeniden Yapılanması: Fransız İhtilali.....	17
2. Sosyolojinin Kurucu Figürleri ve Temel Görüşleri.....	19
2.1. Saint-Simon (1760–1825).....	19
2.2. Auguste Comte (1798–1857).....	20
2.3. Emile Durkheim (1858–1917).....	21
2.4. Karl Marx (1818–1883).....	23
2.5. Max Weber (1864–1920).....	24
3. İslam Dünyasında Sosyoloji Birikimine Dair İlk Önemli İsimler.....	25
3.1. İbni Haldun (1332-1406).....	25
3.2. Farabi (870-950).....	28
3.3. Gazali (1058-1111).....	30
4. Türkiye’de Sosyoloji / Din Sosyolojisi.....	31
Kaynakça.....	34

DİNE SOSYOLOJİK BAKIŞ

Doç. Dr. Mesut Düzce

Giriş: Dine Dair Gündelik Algıdan Sosyolojik Kavrayışa.....	36
2. Sosyolojik Düşünme Biçiminin Özellikleri ve Katkısı.....	39
2.1. Sosyolojik Düşünmenin Temel Özellikleri.....	39
2.2. Sosyolojik Düşünmenin Uygulayıcısı: Sosyolog Kimdir, Ne Yapar ve Nasıl Yapar?.....	43

2.3. Sosyolojik Düşünmenin Bireye Kazandırdığı Beceriler.....	44
3. Din Tanımlarında Sosyolojik Perspektif: Özsel ve İşlevsel Yaklaşımlar.....	45
3.1. Özsel Tanımlar: Dinin “Ne Olduğu”na Odaklanmak.....	46
3.2. İşlevsel Tanımlar: Dinin “Ne Yaptığı”na Odaklanmak.....	47
4. Dinî Olguların Sosyolojik İncelenmesi.....	50
4.1. Dinî Olgu Kavramı ve Özellikleri.....	51
4.2. Dinî Olguların Sosyolojik Görünümleri	52
Sonuç: Dine Sosyolojik Bakmanın Kazandırdıkları.....	54
Kaynakça.....	55

SOSYOLOJİDE ARAŞTIRMA YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Arş. Gör. Zeynep Kübra Kılıç

1. Bilimsel Bilgi.....	59
2. Sosyolojideki Yaklaşımlar / Yöntem Ekolleri.....	62
2.1. Pozitivist Yaklaşım.....	62
2.2. Yorumlayıcı Yaklaşım.....	63
2.3. Eleştirel Yaklaşım.....	63
3. Sosyolojideki /Din Sosyolojisindeki Araştırma Model ve Teknikleri.....	65
3.1. Genel Teknikler.....	67
3.2. Nicel Araştırma Modeli.....	68
3.3. Nitel Araştırma Modeli.....	71
4. Bilimsel Araştırmanın Aşamaları.....	78
Sonuç.....	82
Kaynakça.....	82

TOPLUMSAL DEĞİŞME VE DİN

Doç. Dr. Abdussamet Kaya

1. Toplumsal Değişme.....	85
2. Toplumsal Değişme ve Din.....	87
2.1. Dinin Etkili Olduğu Toplumsal Değişme-Din İlişkisi.....	88
2.1.1. Toplumsal Değişmenin Temel Faktörü Olarak Din.....	89
2.1.2. Toplumsal Değişmeyi Engelleyici Bir Faktör Olarak Din.....	91
3. Toplumsal Değişmenin Din Üzerindeki Etkileri.....	94
3.1. Toplumsal Değişmenin Din Üzerindeki Olumsuz Etkileri.....	96

3.2. Toplumsal Değişmenin Din Üzerindeki Olumlu Etkileri.....	98
3.3. Toplumsal Değişme ile Birlikte Din Anlayışının Değişmesi.....	100
4. Toplumsal Değişme ve Müslümanlar.....	102
Kaynakça.....	108

MODERNLEŞME, POSTMODERNİTE VE DİN

Doç. Dr. Talip Demir

1. Modernleşme.....	114
2. Modernleşmenin Yansımaları.....	117
3. Modernleşme ve Din İlişkisi.....	122
4. Postmodernite.....	124
5. Postmodernite ve Din İlişkisi.....	128
5. 1. Dinî Çoğulculuk.....	130
5. 2. Yeni Dindarlık Biçimleri.....	132
Sonuç.....	136
Kaynakça.....	137

KÜRESELLEŞME VE DİN

Dr. Şahin Gönül

1. Küreselleşme.....	141
1.1. Küreselleşmeye Yönelik Yaklaşımlar.....	142
1.2. Küreselleşmenin Araçları.....	149
1.2.1 Bilimsel Gelişmeler.....	149
1.2.2. Ulaşım ve İletişim Teknolojilerinin Gelişmesi.....	150
1.2.3. Ekonomik Etkenler.....	151
1.2.4. Karşılıklı Bağımlılığın Artması.....	151
2. Küreselleşme ve Din.....	152
2.1. Küreselleşmenin Dinlere Etkisi.....	154
2.1.1. Dini Çoğulculuk ve Kapsayıcılık.....	154
2.1.2. Melezleşme (Yeni Dini Hareketler).....	156
2.1.3. Bireysel Dindarlık.....	156
2.2. Küreselleşmeye Karşı Tepkiler.....	157
Sonuç.....	161
Kaynakça.....	164

SEKÜLERLEŞME
Dr. Öğr. Üyesi Harun Tunç

1. Sekülerleşme: Nedir? Ne Değildir?.....	172
2. Sekülerleşme Kavramının Tarihi.....	175
3. Türkiye’de Sekülerleşme Araştırmaları.....	179
4. Sekülerleşme Teorisinin Ayakları.....	181
5. Sekülerleşme Teorisi Ne Değildir?.....	185
6. Türkiye’nin 2008-2025 Kıyaslaması.....	187
Sonuç.....	190
Kaynakça.....	190

TOPLUMSAL BÜTÜNLEŞME VE FARKLILAŞMA SÜRECİNDE DİN
Doç. Dr. Yılmaz Ceylan

1. Toplumsal Bütünleşme ve Din.....	200
1.1. Toplumsal Bütünleşmede Dinin Rolü.....	204
1.2. Farklı Dinlerde Bütünleşme Örnekleri.....	209
2. Toplumsal Farklılaşma ve Din.....	212
2.1. Toplumsal Tabakalaşma ve Eşitsizlik.....	212
2.2. Toplumsal Farklılaşma Sürecinde Dinin Konumu.....	214
Sonuç.....	217
Kaynakça.....	219

DİNİ ORGANİZASYON SOSYOLOJİSİ VE YENİ DİNİ HAREKETLER
Doç. Dr. Ramazan Akkır

Giriş.....	223
1. Toplumsal Grubun Anlamı ve Çerçevesi.....	224
2. Toplumsal Grupların Ortak Özellikleri.....	227
3. Toplumsal Gruptan Dini Gruba.....	229
4. Genel Olarak Türkiye’de Dini Grup Olgusu.....	236
5. Yeni Dini Hareketlerin Sosyolojisi.....	238
Sonuç.....	243
Kaynakça.....	243

TOPLUMSAL KURUMLAR VE DİN

Prof. Dr. Hayri Erten

1. Toplumsal Kurum Kavramı ve Temel Nitelikleri.....	247
2. Toplumsal Kurumların İşlevleri.....	249
3. Toplumsal Kurumların Evrenselliği.....	251
4. Toplumsal Kurumların Tasnifi/Sınıflandırılması.....	252
5. Temel Toplumsal Kurumlar ve Din İlişkisi.....	253
5.1. Aile-Din İlişkisi	254
5.2. Ekonomi – Din İlişkisi.....	257
5.3. Eğitim – Din İlişkisi.....	259
5.4. Siyaset – Din İlişkisi.....	261
5.5. Boş Zamanları Değerlendirme ve Din İlişkisi.....	265
Sonuç.....	266
Kaynakça.....	267

DİN VE TOPLUMSAL CİNSİYET

Doç. Dr Esra Aslan Turan

1. Toplumsal Cinsiyet Kavramına Bakış:	
Cinsiyetin Sosyo-Kültürel Temelleri.....	269
1.1. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadın Hareketi.....	271
1.2. Toplumsal Cinsiyet ve Kadına Yönelik Şiddet.....	273
2. Toplumsal Cinsiyetin Kurumsallaşması.....	275
3. Toplumsal Cinsiyet ve Din ilişkisi.....	278
3.1. Dinlerde Cinsiyet Anlayışı.....	279
3. 2. Cinsiyet Temelli Dindarlık /Dini Hayat.....	283
Sonuç.....	290
Kaynaklar.....	291

DİJİTALLEŞME, YENİ MEDYA VE DİN

Dr. Öğr. Üyesi Nuran Kızmaz Öztürk

Giriş.....	294
1. Dijitalleşmenin Tarihsel Süreci.....	295
2. Dijitalleşmenin Toplumsal Görünümleri.....	300

2.1. Ekonomik.....	302
2.2. Siyasal.....	303
2.3. Yeni medya.....	304
3. Dijitalleşme ve Din İlişkisi.....	306
3.1. Sanal Dini Liderlik ve Siber Dini Otorite.....	309
3.2. Sanal Ritüeller ve Din.....	310
3.3. Sanal Cemaat ve Din.....	312
3.4. Sanal Kimlikler ve Din.....	314
Kaynakça.....	315

RADİKALİZM ŞİDDET VE DİN

Dr. Öğr. Üyesi İkrâm Filiz

1. Radikalizm Kavramı ve Tarihsel Serüven.....	321
2. Radikalizmi Ortaya Çıkaran Nedenler ve Radikalleşme Süreci.....	324
3. Şiddet ve Din.....	327
4. Şiddetin Çok Faktörlü Doğası.....	329
5. Sekülerleşme ve Şiddet İlişkisinin Çözümlemesi.....	330
Sonuç.....	332
Kaynakça.....	334